

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

.....

Een nieuw basisboek cognitieve gedragstherapie

.....

Bespreking van

Anouk Vanden Bogaerde, Pauline Stas, Kristof Hoorelbeke & Ernst Koster (2022). *Cognitieve gedragstherapie: Verandering op maat*. Acco Learn. 288 pp., € 36,80. ISBN 9789464148985

VINCENT VAN BRUGGEN

Medio 2022 kwam een nieuw lesboek voor cognitieve gedragstherapie uit, geschreven door een viertal Vlaamse auteurs, die allen klinisch en universitair werk combineren. Het boek richt zich zowel op master- als postmasteronderwijs en daarnaast op praktiserende psychologen die op de hoogte willen blijven van cognitieve gedragstherapie. Het boek gaat samen met een online leeromgeving met aanvullend digitaal materiaal. De koper van het boek krijgt voor deze online omgeving een levenslange licentie.

Het boek roept meteen nieuwsgierigheid op. Hoe presenteren de auteurs de huidige stand van de cognitieve gedragstherapie? Hoe zien zij de verhouding tussen diagnostiek en uitvoering? Welke rol kennen zij toe aan geprotocolleerde behandelingen? En misschien wel de belangrijkste vraag voor dit tijdschrift: is dit een goed lesboek voor cursussen in de cognitieve gedragstherapie?

De 274 pagina's van het boek zijn verdeeld over drie delen. Het eerste deel gaat over uitgangspositie en theoretische achtergrond. Het deel over casusformulering dat daarop volgt is verreweg het langste en neemt bijna de helft van het aantal bladzijden in beslag. Het boek sluit af met een deel over behandelplannen en interventies.

In het eerste deel worden specifieke kenmerken van cognitieve gedragstherapie (CGT) beschreven. Verder is er aandacht voor een aantal 'recente evoluties' (p. 16), waarin er een verschuiving heeft plaatsgevonden van syndroomdenken naar een meer klacht- en procesgerichte benadering. De evo-

luties die besproken worden zijn: de theorie van de *research domain criteria*, de netwerkbenadering en de procesgerichte benadering. De geschiedenis van de CGT komt in deze hoofdstukken nauwelijks aan de orde, maar wordt later in het boek beschreven, namelijk in het deel over conditionering, waarin een beknopte en heldere beschrijving van de leertheorie en haar ontstaansgeschiedenis gegeven wordt, inclusief actuele ontwikkelingen (pp. 137-173).

Het tweede deel van het boek gaat dus over casusformulering. Het start met de bespreking van een aantal diagnostische modellen. Vervolgens komt de specifieke gedragstherapeutische diagnostiek aan bod en leert de lezer om functie- en betekenisanalyses op te stellen. Hierbij wordt het model gebruikt dat is uitgewerkt door Korrelboom en ten Broeke (2016), waarbij de functieanalyse en de betekenisanalyse afzonderlijk worden uitgewerkt. Bij de betekenisanalyse laat *Cognitieve gedragstherapie: Verandering op maat* de aanvullende onderscheidingen van causale en identiteitsrelaties, excitatoire en inhibitoire verbanden, en over- en onderbetrokkenheid weg. Dat past mijns inziens goed bij de doelgroep van het boek, die zich de basis van de gedragstherapeutische analyses nog eigen moet maken. Dit deel sluit af met een integratie van de betekenis- en functieanalyse in een model dat het 'kernproces' wordt genoemd en dat een variant is van het al langer bekende SORC-model, een afkorting die staat voor: stimulus, organisme, respons en consequenties.

Het derde deel gaat over de interventies. Het biedt een zeer ruim overzicht van wat CGT te bieden heeft aan toepassingen. In ongeveer 70 bladzijden komen onder andere exposure, relaxatie, *eye movement desensitization and reprocessing* (EMDR), *competitive memory training* (COMET), *cognitive bias modification* (CBM), piekertraining en *acceptance and commitment therapy* (ACT) voorbij. Van elk van deze toepassingen wordt een beknopte en duidelijke omschrijving gegeven. Bij de beschrijving van EMDR valt op dat wordt gesteld dat daarin gewoonlijk stabiliserende technieken worden aangeleerd (p. 219), terwijl het gebruik van zulke technieken omstreden is en hooguit soms een rol speelt bij complexe vormen van trauma (Huntjens et al., 2023).

Bij het boek hoort een online leeromgeving, die materiaal bevat dat hoort bij het tweede en derde deel van het boek. Als illustratie bij het tweede deel wordt in een aantal video's van variërende lengte (tussen de 3 en 15 minuten) een gesprek tussen een hulpverlener en een cliënt getoond, waarin vaardigheden van het diagnostische proces worden gedemonstreerd, zoals het verduidelijken van de hulpvraag. Een deel van deze video's is bij het schrijven van deze recensie nog in ontwikkeling. Bij het derde deel worden uitsluitend video's getoond die al beschikbaar waren op internet, zoals de video's van de VGCT over diverse technieken.

De vraag of ik dit boek kan aanbevelen als lesboek voor CGT-onderwijs aan professionals vind ik lastig te beantwoorden, omdat het in mijn ogen

een aantal opvallend sterke, maar ook een aantal zwakke punten heeft. Sterk vind ik bijvoorbeeld de mooie vormgeving, de actuele inhoud en de beknopte en duidelijke omschrijvingen. Minder sterk vind ik de inhoud van de online omgeving en vooral de opbouw van het boek. De eerste hoofdstukken zijn erg theoretisch en weinig uitnodigend. Zonder kennis van de achtergrond van CGT is het lastig om actuele veranderingen op waarde te schatten. Een hoofdstuk over de geschiedenis van CGT zou wat mij betreft op deze plek een nuttige aanvulling zijn geweest. Ook de daaropvolgende zeer uitgebreide beschrijving van diagnostische modellen werkt ontmoedigend, alsof je eerst drie keer een winkelstraat op en neer moet lopen voor je naar binnen mag bij de winkel waar je eigenlijk heen wilt. Het deel over interventies is nogal beknopt en geeft nauwelijks voldoende basis om deze zelf toe te passen. Tot slot zou het in een volgende uitgave prettig zijn als de literatuurlijst als één geheel wordt weergegeven en niet verdeeld over de drie delen van het boek.

Mijn conclusie is dat dit boek zeker heel geschikt is voor masteropleidingen psychologie. Bij gebruik in het onderwijs aan professionals biedt het een basis, waarbij een aantal hoofdstukken kunnen worden overgeslagen of aanbevolen om globaal te lezen. Daarnaast is bij onderwijs aan professionals aanvullende literatuur nodig, met name over de praktische toepassing van interventies.

Vincent van Bruggen is supervisor bij de VGCT en werkzaam als gz-psycholoog. Hij geeft daarnaast les in CGT. *Correspondentieadres:* vincentvanbruggen@gmail.com.

Literatuur

Korrelboom, K., & ten Broeke, E. (2016). <i>Geïntegreerde cognitieve gedragstherapie: Handboek voor theorie en praktijk</i>. Coutinho.	Huntjens, R. J. C., Wessel, I., Bachrach, N., Eidhof, M., Hoeboer, C., Matthijsen, S., Mooren, T., & Schoorl, M. (2023). Traumagerelateerde klachten: Een aantal populaire behandelingen onder de loep genomen. <i>Gedragstherapie</i>, 56, 3-32.